

ПРОГРАМА

Писмен държавен изпит по ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ

- 1. РАЖДАНЕТО НА СРЕДНОВЕКОВНАТА БЪЛГАРСКА ДЪРЖАВА.** Славяни и прабългари във "Великото преселение на народите". Произход, прародина, политическа история. Социално-икономическо развитие, бит и религиозни вярвания. Образование на Българската държава. Българо-византийската война от 680-681 г. и сключване на мирен договор с Византия. Отношения между прабългари и славяни. Устройство на държавата и граници.
- 2. БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ ЕЗИЧЕСКИЯ ПЕРИОД (КРАЯ НА VII СРЕДАТА НА IX ВЕК).** Вътрешнополитическата криза през VIII век. Външнополитически фактори: Византия, Аварски хаганат, хазари и араби. Славянските племена извън границите на държавата. Основни тенденции в общественно-политическото развитие през първата половина на IX век. Преодоляване на племенния партикуларизъм между славяни и прабългари. Централизация на държавата. Териториално разширение.
- 3. ХРИСТИЯНИЗАЦИЯ НА БЪЛГАРИЯ.** Християнството и неговата роля в Европа. Разпространение на Балканите. Християнизация на България при княз Борис I. Причини и последици. Бунтът срещу княз Борис-Михаил. България между Рим и Константинопол. Учредяване на Българска автокефална църква.
- 4. ПОЛИТИЧЕСКАТА ХЕГЕМОНИЯ НА БЪЛГАРСКОТО ЦАРСТВО В ЕВРОПЕЙСКИЯ ЮГОИЗТОК ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА ЦАР СИМЕОН.** Външнополитическо състояние на България. Войните с Византия. Присъединяване на Сърбия. Отношения с Багатския халифат и с Фатимидите от Египет. Печенги и маджари. Война с Хърватско. Връзки с папството. Резултати от Симеоновата политика.
- 5. ЕТНОТЕРИТОРИАЛНО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ДЪРЖАВАТА И ПОЛИТИЧЕСКАТА ХЕГЕМОНИЯ НА БЪЛГАРСКОТО ЦАРСТВО В ЕВРОПЕЙСКИЯ ЮГОИЗТОК ПРИ АСЕНЕВЦИ (1185-1241г.).** Българските земи под византийска власт през XI-XII век. Опити за възобновяване на българското царство. Политическата ситуация в европейския югоизток и нейното отражение върху българското общество. Въстанието на Асен и Петър и етнотериториалното възстановяване на държавата. Икономическо и политическо укрепване на държавата при цар Калоян. Политическата хегемония на България при цар Иван Асен П. Модел на държавната организация. Династията на Асеневци. Възстановяване на църковната самостоятелност. Ролята на православната традиция в българското общество.
- 6. АНТИОСМАНСКАТА СЪПРОТИВА НА БЪЛГАРИТЕ ПРЕЗ XV - XVII ВЕК.** Положение на българите в Османската империя. Форми и етапи на антиосманската съпротива. Характеристика на хайдутството. Въстания на българите. България в европейската политика. Ролята на християнската църква за запазване на българската народност.
- 7. СЪЩНОСТ, СЪДЪРЖАНИЕ И ЕТАПИ НА БЪЛГАРСКОТО ВЪЗРАЖДАНЕ. ЗАРАЖДАНЕ НА НАЦИОНАЛНООСВОБОДИТЕЛНАТА ИДЕОЛОГИЯ.** Същност на Възраждането. Българското Възраждане в контекста на европейската и балканската история. Хронологически граници и етапи на Българското възраждане. Основни тенденции в развитието на българското общество. Раждане на националноосвободителната идеология. Паисий Хилендарски и Софроний Врачански.
- 8. БОРБИ ЗА НАЦИОНАЛНО ПРИЗНАВАНЕ ПРЕЗ ВЪЗРАЖДАНЕТО.** Българското възраждане като преходен културен етап. Начало и развитие на новобългарската култура. Наука и изкуство през Възраждането. Формиране на възрожденска интелигенция. Международни културни контакти на българите през Възраждането. Църковнонационално движение. Причини, характер и етапи. Църковнонационалното движение в контекста на Източния въпрос. Учредяване на Българската екзархия. Формиране на българската нация.
- 9. БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНООСВОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ ОТ КРАЯ НА 60-ТЕ ДО КРАЯ НА 70-ТЕ ГОДИНИ НА XIX ВЕК.** Обществено-икономически промени в българските земи след Кримската война. Георги Раковски - програмни документи и революционна дейност. Идеини течения и политически групировки сред българската емиграция. Леги и чети през 60-те години на XIX век. Основаване на БРЦК. Ролята на Любен Каравелов. Създаване и дейност на ВРО. Васил Левски - политическа дейност и идеология. Революционното движение в периода 1872 г. - декември, 1874 г. Изостряне на революционната обстановка в България през 1874 - 1875 г. Христо Ботев начело на БРЦК. Опит за въстание през 1875 г.
- 10. ИЗТОЧНАТА КРИЗА 1875 - 1878 Г. И БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНООСВОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ.** Източната криза и Старозагорското въстание. Априлското въстание 1876 г. Националноосвободителното движение след въстанието. Опити за дипломатическо решаване на Източния въпрос. Обявяване и ход на Руско-турската война. Участие на българите във войната. Санстефански и Берлински договори.

11. ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ, УРЕДБА И РАЗВИТИЕ НА КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ 1878 - 1885 Г. Временно руско управление. Търновска конституция. Избор на български княз. Първите български правителства. Режим на пълномощията. Промени в стопанското развитие - аграрен преврат, състояние на занаятите, търговията и промишлеността.

12. СЪЕДИНЕНИЕ НА КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ И ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ. Първи опити за съединение от 1880 г. Подготовка и обявяване на Съединението - 1885 г. Сръбско-българска война. Топханенски акт.

13. ОБЩЕСТВЕНО-ИКОНОМИЧЕСКО И ПОЛИТИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ ОТ СЪЕДИНЕНИЕТО ДО КРАЯ НА ХІХ ВЕК. Политическата криза през 1886 - 1887 г. Абдикацията на Батенберг. Скъсване на дипломатическите отношения с Русия. Изборът на Фердинанд за княз. Режимът на Стефан Стамболов - политически процеси и убийства, стопанска и културно-просветна политика. Стамболовата политика по националния въпрос. Управление на народната партия. Вътрешна политика. Външна политика - нормализиране на отношенията с Русия. Българската политика на Балканите. Кабинетите в края на ХІХ век. Стопанско развитие. Идеино и организационно състояние на партиите.

14. КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ В НАЧАЛОТО НА ХХ ВЕК. Коалиционното управление на демократи и прогресивнолиберали. Самостоятелно правителство на прогресивнолибералите - вътрешна и външна политика. Втори Стамболовистки режим. Състояние на селското стопанство, промишлеността, търговията, транспорта и банковото дело. Личният режим на Фердинанд. Обявяване на Независимостта - 1908 г.

15. НАЦИОНАЛНООСВОБОДИТЕЛНОТО ДВИЖЕНИЕ В МАКЕДОНИЯ И ОДРИНСКА ТРАКИЯ. Съпротива срещу решенията на Берлинския договор. Положението на българите в Македония и Одринско. Дейност на Българската екзархия. Създаване на ВМРО - идеология и дейност. Изграждането на ВМОК в Княжество България. Илинденско-Преображенско въстание 1903 г. Националнореволуционното движение след въстанието.

16. БЪЛГАРИЯ ПО ВРЕМЕ НА ВОЙНИТЕ 1912 -1918 г. Образуване на Балканския съюз. Обявяване и ход на Първата балканска война - първа фаза, Лондонски преговори, втора фаза - превземането на Одрин. Лондонски договор. Изостряне на противоречията между балканските съюзници, сръбско-гръцки договор. Посредническата мисия на Русия. Междусъюзническа война. Букурещки мир. Цариградски договор. България в навечерието на Първата световна война. Борбата между Антантата и Централните сили за въвлечането на България. Присъединяване във войната на страната на Германия, Австро-Унгария и Турция. Бойни действия на българската армия 1915 - 1918 г. Солунското примирие. Абдикация на Фердинанд. Ньойски договор.

17. ДЪРЖАВНОПОЛИТИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ 1919 - 1934 г. България в следвоенния период. Управление на БЗНС. Превратът на 9 юни 1923 г. Първи и втори сговористки режим. Правителството на Народния блок. Стопанска стабилизация 1912 - 1929 г. и стопанската криза 1929 - 1934 г. Българска политическа емиграция.

18. ВЪНШНА ПОЛИТИКА НА БЪЛГАРИЯ 1934-1941 г. Външната политика на Деветнадесетомайци и преходните кабинети 1934 - 1935 г. Участие на конференцията в Монтьо - 1936 г. Българо-югославският пакт - януари 1936г. Солунската спогодба - юли 1938 г. Интернационализиране на Добруджанския въпрос 1938 - 1939 г. България, балканските държави и Великите сили в началото на Втората световна война. Опитът за изграждане на неутрален Балкански блок. Възвръщането на Южна Добруджа - септември 1940 г. България и германо-съветското противоборство на Балканите. Присъединяване на България към Тристранния пакт 1 март 1941 г.

19. ДЪРЖАВНОПОЛИТИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ 1944 - 1948 г. Изграждане на партийно-парламентарна система. Търновската конституция и политическите промени в България в периода 1944 - 1947 г. Избори за ВНС и изработване на нова конституция. От многопартийна към еднопартийна система (1947-1948 г.)

ЛИТЕРАТУРА:

I. Българско средновековие.

Извори:

1. Арабски извори за българите (Христоматия). Съставител Райна Заимова, 2000 г.
2. Документи за политическата история на средновековна България XII-XIV век. Съставители Ив. Лазаров, Ив. Тютюнджиев, Пл. Павлов, ВТ, 1992 г.
3. Извори за българската история. Поредица ГИБИ т. I-XI, ЛИБИ т. I-IV.
4. Извори за средновековната история на България (VII-XV век) в австрийските ръкописни сбирки и архиви, т. 1. С, 1994 г., т. 2. С, 2000 г.
5. Средновековна България в светлината на нови извори. Съставител В. Гюзелев, С. 1981 г.

6. Христоматия по история на България. Съставители - П. Петров и В. Гюзелев, С, 1978 г., т. 1 и т. 2.
7. Византия през погледа на съвременниците ѝ. Съставители - В. Тъпкова-Заимова, Р. Пенджекова. 2002 г.

Изследвания:

1. Ангелов, Д. Образуване на българската народност. С, 1971 г.
2. Ангелов, Д. История на средновековната българска държава и право. С, 1992 г.
3. Ангелов, Д. Богомилството. С, 1993 г.
4. Ангелов, П. Българската средновековна дипломация. С, 1983 г.
5. Ангелов, П. България и българите в представите на византийците (VII- XIV в.). С, 1999 г.
6. Ангелов, П. Българско средновековие (Лекционен курс). С.1999 г.
7. Бакалов, Г. Средновековният български владетел. Титулатура и инсигнии. С. 1985 г.
8. Билярски, Ив. Институциите на средновековна България. Второ българско царство (XII-XIV в.). С, 1998 г.
9. Божилов, Ив. Цар Симеон Велики (893-927). Златният век на средновековна България. С., 1983 г.
10. Божилов, Ив., Гюзелев, В. История на средновековна България VII - XIV в., 1999 г.
11. Божилов, Ив. Фамилията на Асеневци. Генеалогия и пресопография. (1186-1460 г.).С., 1983 г.
12. Божилов, Ив. Културата на средновековна България. С, 1996 г.
13. Божилов, Ив. Седем етюда по средновековна история. С, 1995 г.
14. Ваклинов, Ст. Формиране на старобългарската култура, С., 1977 г.
15. Гюзелев, В. Княз Борис Първи. С. 1969 г.
16. Гюзелев, В. Училища, скриптории, библиотеки и знания в България XIII-XIV век.
17. Данчева-Василева, А. България и Латинската империя (1204-1261 г.).С, 1985 г.
18. Дуйчев, Ив. Проучвания върху средновековната българска история култура. С., 1981 г.
19. Златарски, В. История на българската държава през средните векове, т.1-3. С, 1971,1972 г.
20. Златарски, В. Лекционни курсове т. 1. С., 1999 г.
21. История на България, т.2-3 БАН, 1981, 1982 г.
22. История на България (681-1944), (авт. Колектив-П. Ангелов, Л. Спасов, Д. Саздов. Р. Попов, Ив. Стоянов) С., 2003, т. 1
23. Каймакамова, М. Българската средновековна историопис. С, 1991 г.
24. Мутафчиев, П. История на българския народ (681-1923 г.). С, 1986 г.
25. Николова, Б. Устройство и управление на българската православна църква (IX - XIXв.). С, 1997г.
26. Петров, П. Възстановяване на българската държава. С, 1985 г.
27. Петров, П. Образуване на българската държава. С, 1981 г.
28. Степанов, Цв. Власт и авторитет в ранносредновековна България (VII - ср. IX в.). С, 1999 г.
29. Тъпкова-Заимова, В. Долни Дунав - гранична зона на Византийския запад. Към историята на северните и североизточни български земи, края на X - XI в. С., 1976 г.
30. Тъпкова - Заимова, В. Нашествия и етнически промени на Балканите през VI - VII в. С, 1966 г.

II. История на България XV-XVII век.

Извори:

1. Извори за българската история. Поредица турски извори за българската история.
2. Христоматия по история на България. Съставители Цв. Георгиева, Димитър Цанев, т. 3, 1982 г.
3. Поредица " Пътеписи за Балканите", т. I-VIII.
4. Документи за историята. XV-XVII в. Съставител Цв. Георгиева, С. 1991.

Изследвания:

1. Гандев, Хр. Българската народност през XV век, С. 1989 г.
2. Георгиева, Цв. Еничарите в българските земи. С., 1988 г.
3. Георгиева, Цв. Пространство и пространства на българите през XV- XVII век. С, 1999 г.
4. Георгиева, Цв., Генчев, Н. История на България XV-XIX в. 1999 г.
5. Грозданова, Ел., Българската селска община през XV-XVII в., С., 1979 г
6. Имбър, К., Османската империя 1300-1481 г., С., 2000 г.
7. Иналдъж, Х. Епохата на султан Мехмед II Завоевателя. С. 1989 г.
8. История на България, БАН, т. 4, 1983 г.
9. Матанов, Хр. Р. Михнева, От Галиполи до Лепанто. С. 1989 г.
10. Мутафчиева, В. Аграрните институции в Османската империя през XV-XVI в. С. 1962 г.
11. Павлов, Пл., Ив. Тютюнджиев, Българите и османското завоевание / края на XIII и ср. XV в. / ВТ, 1995 г.
12. Радушев, Евг. Аграрните институции в Османската империя през XVII -XVIII в. С, 1995 г.
13. Тодорова, Ол. Православната църква и българите XV-XVIII в. С, 1997.

14. Цветкова, Б. Паметна битка на народите. С. 1979 г.
15. Цветкова, Б. Хайдутството в българските земи през XV-XVII в. С., 1971 г.

III. Литература по Българско Възраждане

Извори:

1. Априлско въстание 1976 г. Сборник документи. Т. 1-3. С., 1954-1956 г.
2. Архив на Г. С. Раковски. Т. 1-4. С., 1952-1969 г.
3. Васил Левски. Документално наследство. С., 1973 г.
4. Георгиева, Цв. Д. Цанев. Христоматия по история на България. Т. 3. С., 1982 г. Ранно българско възраждане, с. 266-408.
5. Освобождения Болгарии от турского ига. Документ..., в 3 тома. М., 1961-1964 г.
6. Плетньов, Г., Ив. Стоянов. Планове и програми в националноосвободителното движение през Възраждането. Сборник документи. В. Търново, 1964 г.
7. Христов, Хр., Н. Генчев. Българско възраждане. Христоматия по история на България. Ч. 2. С., 1969 г.

Изследвания:

1. Бурмов, Ал., Избрани произведения. Т. 2-3. С. 1974 г.
2. България 1000 години. 927-1927. С., 1930 г.
3. Българска история, ч.2, Кратък справочник, С. 2001 г.
4. Гандев, Хр., Проблеми на българското възраждане. С., 1976 г.
5. Генчев, Н., Българска възрожденска интелигенция. С., 1991 г.
6. Генчев, Н., Българско възраждане. С., 1988 г.
7. Генчев, Н. Българската култура XV-XIX в. С., 1988 г.
8. Генчев, Н., Васил Левски. С., 1987 г.
9. Димитров, М., Любен Каравелов - биография, С., 1988 г.
10. История на България, т. 5 и 6, Изд. БАН.
11. Конобеев, В. Д., Българското националноосвободително движение - идеология, програма, развитие, С., 1972 г.
12. Кондарев, Н., Идеология на Любен Каравелов, С., 1957 г.
13. Косев, К., Ст. Дойнов. Освободителната война 1877-1878 и българската национална революция., С., 1988 г.
14. Маркова, З. Българската Екзархия 1870-1879. С. 1989 г.
15. Маркова, З. Българското църковно-национално движение до Кримската война, С., 1976 г.
16. Мутафчиева, В., Кърджалийско време. С., 1977 г.
17. Ников, П. Възраждане на българския народ. Църковно-национални борби и постижения С., 1971 г.
18. Плетньов, Г., Чорбаджиите и българската национална революция. В. Търново. 1993 г.
19. Спасов, Јл. Проблеми на новата българска история. Българско Възраждане. Пл, 2000 г.
20. История на България (681-1944) - авт. колектив - П. Ангелов, Јл. Спасов, Д. Саздов, В- Попов, Ив. Стоянов, С., 2003, т. 1.
21. Трайков, В., Георги Сава Раковски. Биография. С., 1984 г.
22. Унджиев, Ив., Васил Левски. Биография. С., 1980 г.
23. Унджиев, Ив., Цв. Унджиева, Христо Ботев. Живот и творчество. С., 1983 г.
24. Шаркова, Кр., Любен Каравелов и българското освободително движение. С., 1970 г.

IV. Литература по История на България 1978-1944 г.

Извори:

1. БКП, Коминтерна и македонският въпрос 1917-1946 г. Т. 1-2. С., 1998- 1999 г.
2. Български конституции и конституционни проекти. С. 1990 г.
3. Външна политика на БЗНС ноември 1919-юни 1923. С., 1989 г.
4. Външната политика на България. Документи и материали. Т. 1-3. С., 1978 г.
5. Документи по обявяване Независимостта на България. С., 1968 г.
6. Николова, В., Д. Саздов. Програми, програмни документи и устави на буржоазните партии в България 1879-1918. С., 1992 г.
7. Сръбско-българска война 1885. Сборник документи. С., 1985.
8. Стефанова, Сл., Международни актове и договори. С., 1958.
9. Съединението 1885 г. Документи 1878-1886. С., 1985.
10. Богдан Филев, Дневник, под редакцията на акад. Илчо Димитров, София 1990.

11. Георги Димитров, Дневник 9 март 1933 - 6 февруари 1949, под редакцията на ст. н. с. I степен Димитър Сирков, С., 1997.
12. Ст. Стамболов, Дневник С., 1991.
13. К. Стоилов, Дневник ч.1-II, С., 1996.

Изследвания:

1. Българска история, ч. III, Кратък справочник, С. 2002 г.
2. Генчев, Н., Външна политика на България 1938-1941. С., 1998 г.
3. Георгиев, В., Буржоазни и дребнобуржоазни партии в България 1934- 1939. С., 1971 г.
4. Георгиев, В., Народният сговор 1921-1923. С. 1989 г.
5. Георгиев, В., Развитие на политическата система в България 1918- 1944 г. В: България 100 институции и държавна традиция т. I С., 1981 г.
6. Грънчаров, Ст., България на прага на двадесетото столетие. С. 1986 г.
7. Грънчаров, Ст. Политическите сили и монархическият институт 1886- 1894. С., 1984 г.
8. Димитров, Ил., Българската демократична общественост, фашизмът и войната (1934-1939) С., 1976 г.
9. Димитров, Ил., Англия и България (1938-1941) С., 1983 г.
10. Димитров, Ил., Буржоазната опозиция в България 1939-1944. С., 1968
11. Дойнов, Д., Кресненско-Разложкото въстание. С., 1979 г.
12. Илчев, Ив., България и Антантата през Първата световна война. С., 1990 г.
13. История на България т. VII., т. VIII. С., 1991 г.
14. История на България т. III. С. 1999 изд. Анубис
15. История на България (681-1944) - авт. колектив - П. Ангелов, Л. Спасов, Д. Саздов, Р. Попов, Ив. Стоянов, С., 2003, т. 2.
16. Косев, Д., Външната политика на България при управлението на А. Ляпчев 1926-1931, С., 1995 г.
17. Кузманова, А., От Ньой до Крайова. С., 1991 г.
18. Марков, Г. Българското крушение 1913. С., 1991 г.
19. Марков, Г., България в Балканския съюз срещу Османската империя (1912-1913). С., 1989 г.
20. Николова, В., Народната партия и буржоазната демокрация. Кабинетът на К. Стоилов 1894-1899. С., 1986 г.
21. Обявяване Независимостта на България през 1908 г. Сборник от статии и документи. С., 1989 г.
22. Пандев, К., Националноосвободителното движение в Македония и Одринско (1878-1903) С. 1979 г.
23. Пантев, А., Англия срещу Русия на Балканите 1879-1894. С., 1972 г.
24. Пантев, А., Ел. Стателова. Съединението на Княжество България и Източна Румелия 1885. С., 1985 г.
25. Петрова, Д., Самостоятелно управление на БЗНС 1920-1923. С., 1988.
26. Попов, Ж., Народнолибералната (стамболовистка) партия в България 1903-1920. С., 1986 г.
27. Попов, Р., България и Русия 1894-1898. С., 1985 г.
28. Попов, Р., България на кръстопът. Регенството 1886-1887, С., 1991 г.
29. Саздов, Д., Демократическата партия в България. С., 1987 г.
30. Саздов, Д., Многопартийната политическа система и монархическият институт в България 1879-1918. С., 1993 г.

Утвърдена от ФС с протокол № 1 от 21.06.2012 г.